

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ BOOK REVIEW

ΑΡΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ 2010, 27(2):287-288
ARCHIVES OF HELLENIC MEDICINE 2010, 27(2):287-288

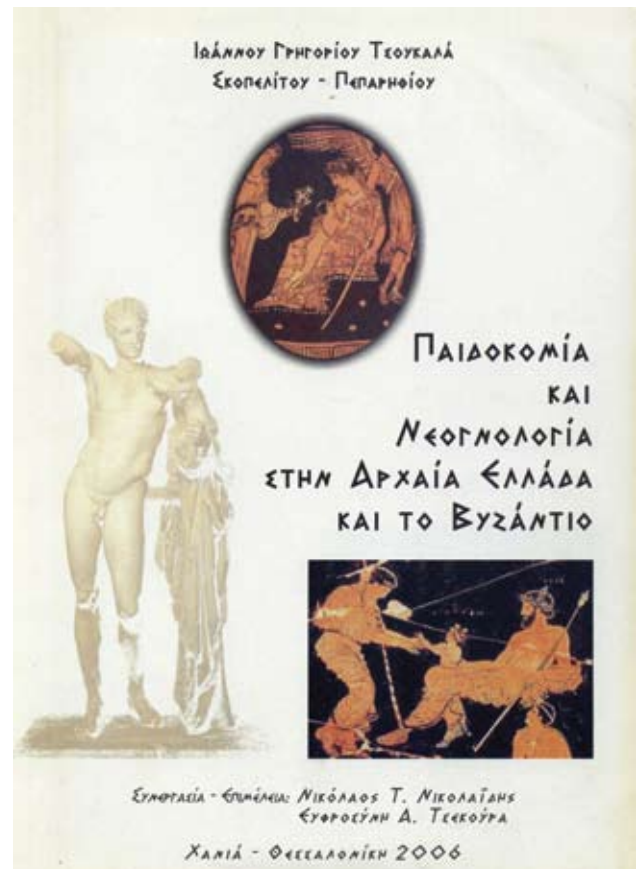
Παιδοκομία και Νεογνολογία στην αρχαία Ελλάδα και το Βυζάντιο

Υπάρχουν βιβλία που δεν κρίνονται ούτε σχολιάζονται. Μας κρίνουν και μας σχολιάζουν εκείνα. Πώς να παρουσιάσεις ένα βιβλίο 500 σελίδων, μεγάλου σχήματος, στο οποίο η καταχώρηση και μόνο της χρησιμοποιηθείσας βιβλιογραφίας καταλαμβάνει 76 σελίδες; Πώς να αξιολογήσεις μια πολύμοχθη προσπάθεια και πνευματική δημιουργία 25 ετών; Πώς να σχολιάσεις μια μελέτη ζωής, η οποία αποδελτίωσε, διασταύρωσε, μελέτησε και παρουσίασε λεπτομερώς ολόκληρη την αρχαιοελληνική και τη βυζαντινή γραμματεία για τη μάνα και το παιδί;

Παρόμοια βιβλία μας κρίνουν, μας σχολιάζουν και συνάμα μας οδηγούν σε θλιβερές διαπιστώσεις. Πόσοι από τους ασχολούμενους στον τόπο μας με το αντικείμενο της Ιστορίας της Ιατρικής έχουν πραγματοποιήσει ανάλογο σε όγκο, έκταση και ποιότητα, ερευνητικό και συγγραφικό έργο;

Εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, οι περισσότεροι σύγχρονοι «ερευνητές», εντός και εκτός του πανεπιστημιακού χώρου, αναλώνονται και διεκδικούν δάφνες ερευνητικές, εκπονώντας εργασίες του είδους «τι έγραψε ο τάδε αρχαίος Έλληνας ή Βυζαντινός γιατρός για το τάδε νόσημα ή το τάδε σύμπτωμα». Και τις παρόμοιες ερευνητικές τους, δήθεν, εργασίες τις διοχετεύουν κατάλληλα σε ξενόγλωσσα περιοδικά προκειμένου τα βιογραφικά τους σημειώματα να αποκτήσουν αξία και κύρος. Πρόκειται για τους «ερευνητές» της αρχαιοελληνικής και της βυζαντινής γραμματείας μας, οι οποίοι «ερευνούν από τη δεξιά σελίδα του βιβλίου», για όσους αντιλαμβάνονται τι εννοώ με τη διατύπωση αυτή...

Σε αντίθεση με την πρακτική των πολλών, ο ακάματος ερευνητής και μεθοδικός συγγραφέας Ιωάννης Τσουκαλάς επέλεξε το δύσκολο δρόμο της αρετής, το δρόμο της μείζονος προσπάθειας. Εντόπισε, μελέτησε, διασταύρωσε

και παρουσίασε, με κριτικά σχόλια, όλα τα κείμενα των αρχαίων γιατρών, ποιητών, φιλοσόφων, σοφιστών, ιστορικών και άλλων συγγραφέων, καθώς και των γιατρών και των εκκλησιαστικών Πατέρων της εποχής του Βυζαντίου, τα οποία πραγματεύονται θέματα που αφορούν στο παιδί. Από τη σύλληψη, την κυοφορία, τον τοκετό, τη διατροφή και την ανατροφή του έως τα διάφορα νοσήματα που παρουσιάζονται στα παιδιά.

Εξ όνουχος τον λέοντα. Θα μεταγράψω δύο μικρά αποσπάσματα από το μνημειώδες έργο του Γιάννη Τσουκαλά, για να γίνει κατανοητό το τεράστιο εύρος των αρχαίων πηγών όπου κατέφυγε για να πραγματοποιήσει το έργο του. Σημειώνει τις απόψεις των αρχαίων γιατρών για την ηλικία

της εμμηναρχής (σσ. 37–38). «*Η ήβη των Ελληνίδων άρχιζε κατ' άλλους μεν γύρω στα δέκα, κατ' άλλους γύρω στα έντεκα και κατ' άλλους γύρω στα δώδεκα. Ο Ιπποκράτης αναφέρει ότι η ήβη εμφανίζεται κατά το δέκατο τρίτο ή το δωδέκατο, στα περισσότερα όμως αργότερα, από το δέκατο τέταρτο έτος. Άποψη που αποδέχονται και οι Σωρανός, Ορειβασίας και Παύλος ο Αιγινήτης*». Πέντε αράδες και παραπέμπει σε επτά συγκεκριμένα κείμενα αρχαίων γιατρών και συγγραφέων.

Άλλο παράδειγμα ενδελεχούς έρευνας της αρχαιοελληνικής και της βυζαντινής γραμματείας: Σημειώνει για τις προγονικές γνώσεις σχετικά με το συγγενές εξάρθημα του ισχίου (σ. 388): «*Η ύπαρξη συγγενούς εξαρθήματος του ισχίου ήταν γνωστή στον Ιπποκράτη. Στο βιβλίο του «Περί Άρθρων» επανειλημμένα αναφέρεται σ' αυτό το είδος εξαρθήματος. Σχόλια στο βιβλίο αυτό του Ιπποκράτους κάνει ο Απολλώνιος ο Κυτιεύς, ο Γαληνός, ο Ορειβασίας ομιλεί γενικά περί του θέματος, ενώ ο Παύλος ο Αιγινήτης διαπραγματεύεται πολύ διεξοδικά το θέμα*». Φυσικά, όχι μόνο παραθέτει τα ανάλογα χωρία των αρχαίων γιατρών αλλά και τα σχολιάζει κριτικά.

Σημείωσα δύο μικρά παραδείγματα από την εκτεταμένη θεματολογία του βιβλίου. Το σύνολο των υπό διαπραγμάτευση θεμάτων του βιβλίου υπερβαίνει τα 250 θέματα.

Με το έργο αυτό, ο σεμνός και εργατικός ερευνητής του ιατρικού μας πολιτισμού προσέφερε σε όλους τους φιλόστορες γιατρούς μια ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη πραγματεία για την Παιδοκομία και τη Νεογνολογία στην αρχαία Ελλάδα και το Βυζάντιο. Έργο πρωτότυπο, που καλύπτει μεγάλο κενό της βιβλιογραφίας μας. Βιβλίο αναφοράς, το οποίο οπωσδήποτε «*ύψωσε πολύ υψηλά τον πήχη*».

Ο εκλεκτός συνάδελφος μάς παρέδωσε ένα πολύτιμο βιβλίο, θησαυρό και απόκτημα για κάθε ιατρική βιβλιοθήκη. Ένα βιβλίο που τιμά τον ίδιο, κυρίως όμως αποτελεί τιμή για την ελληνική επιστήμη. Εναπόκειται πλέον στην επιστημονική και την πανεπιστημιακή κοινότητα του τόπου μας να αξιοποιήσει και να διδαχθεί από το δώρο αυτό.

Συνάδελφε, Εύγε! Έρρωσο, Ερεύνα και Γράφε!

Λάζαρος Ε. Βλαδίμηρος

.....